

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

بررسی امکان خلق پول توسط نظام بانکی در نظام مالی اسلامی

گزارش تفصیلی جلسه بیستم

سلسله نشست‌های نقد و بررسی پژوهش‌های بانکداری و مالی اسلامی

MBRI -SR-96009

گزارش نشست

دی ۱۳۹۶

www.mbri.ac.ir

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

پژوهشکده پولی و بانکی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تهران: میدان آرژانتین، ابتدای بزرگراه آفریقا، پلاک ۱۰

کدپستی: ۱۵۱۴۹۴۷۱۱۱ صندوق پستی: ۷۹۴۹-۱۵۸۷۵

www.mbri.ac.ir

- دیدگاه و نظرات ارائه شده در این مقاله متعلق به نویسندگان بوده و لزوماً نظر پژوهشکده پولی و بانکی را منعکس نمی کند.
- کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به پژوهشکده پولی و بانکی می باشد، لیکن استفاده از نتایج این مقاله با ذکر منبع بلامانع است.

گزارش تفصیلی جلسه بیستم سلسله نشست‌های نقد و بررسی پژوهش‌های بانکداری و مالی اسلامی بررسی امکان خلق پول توسط نظام بانکی در نظام مالی اسلامی

زینب بیابانی

بیستمین جلسه از سلسله نشست‌های بررسی و نقد پژوهش‌های بانکداری و مالی اسلامی با موضوع «بررسی امکان خلق پول توسط نظام بانکی در نظام مالی اسلامی» در پژوهشکده پولی و بانکی برگزار شد.

در این نشست مقاله مشترک دکتر حسین صمصامی (عضو هیات علمی دانشگاه شهید بهشتی) و فرشته کیانپور با عنوان «بررسی امکان خلق پول توسط نظام بانکی در نظام مالی اسلامی» که در شماره اول از سال هفتم دوفصلنامه معرفت اقتصاد اسلامی به چاپ رسیده است، مورد نقد و بررسی قرار گرفت. در این جلسه پس از ارائه دکتر صمصامی، دکتر پویا جبل عاملی (کارشناس بانک مرکزی) و دکتر حسین عیوضلو (عضو هیات علمی دانشگاه امام صادق (ع)) به طرح دیدگاه‌های خود پیرامون موضوع نشست پرداختند. در ادامه گزارشی از این نشست ارائه می‌شود.

دکتر حسین صمصامی

یکی از مسائل بسیار مهم و اساسی در حوزه پولی و خصوصاً نظام بانکی بحث خلق پول است. در حال حاضر سیستم بانکی یکی از عوامل اصلی خلق پول می‌باشد و بخش قابل توجهی از حجم نقدینگی توسط سیستم بانکی و با بهره‌گیری از مکانیزم خلق پول ایجاد می‌شود. براساس آمار اعلام شده از سوی بانک مرکزی رشد حجم نقدینگی در تیرماه سال جاری حدود ۳۰ درصد نسبت به تیر ماه سال گذشته بوده و برای سال ۱۳۹۵ رشد اقتصادی و رشد نقدینگی به ترتیب حدود ۳/۳ درصد و ۲۴ درصد اعلام شده است. با توجه به اینکه در کشورهای پیشرفته هماهنگی بین رشد اقتصادی و رشد نقدینگی کاملاً مشهود است آمار اعلام شده را می‌توان نشانه‌ای از عدم ورود نقدینگی به بخش واقعی دانست.

یکی از سوالات مهم که پیرامون این بحث مطرح می‌شود این است که آیا در طراحی نظام مالی اسلامی، امکان خلق پول توسط نظام بانکی وجود دارد؟ برای پاسخ به این سوال لازم است ابتدا مبانی نظری خلق پول در نظام بانکداری متعارف مورد بررسی قرار گیرد. به طور کلی در این بحث می‌توان به سه نظریه خلق اعتباری، ذخیره جزئی و واسطه‌گری مالی اشاره کرد. نظریه خلق اعتبار که در اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم در همه جا فراگیر شد اولین و قدیمی‌ترین نظریه در ارتباط با توانایی بانک‌ها در ایجاد پول و اعتبار است. براساس نظرات نویسندگان این نظریه، بانک به صورت تنها توانایی ایجاد پول و اعتبار را از هیچ چیز دارد و برای وام‌دهی نیاز به کسب ذخایر ندارد. به عبارت دیگر بانک در عملیات وام‌دهی اقدام به انتقال سپرده یک فرد به حساب فرد دیگر نمی‌کند، بلکه نقطه شروع و محور جریان خلق پول، وام‌دهی و نه سپرده‌گیری است. در واقع بانک ابتدا وام و اعتبار را بسط، سپس سپرده را خلق و در ادامه به دنبال تامین ذخایر می‌رود.

^۱ پژوهشگر گروه بانکداری اسلامی پژوهشکده پولی و بانکی

براساس اعلام بانک مرکزی در سال ۱۳۹۵ حجم تسهیلات ارائه شده توسط سیستم بانکی در حدود ۵۴۳ هزار میلیارد تومان بوده که از این مقدار چیزی حدود ۶۰ تا ۷۰ درصد آن استهمال است. در واقع شواهد نشان دهنده آن است که در شرایط کنونی روند بخشی از اتفاقاتی که در بخش تسهیلات سیستم بانکی کشور به وقوع پیوسته به نوعی به نظریه خلق اعتبار شباهت دارد. نظریه متعارف بعدی نظریه ذخیره جزئی است، این نظریه در دهه ۱۹۵۰ تا ۱۹۶۰ جریان غالب برای توضیح فرآیند خلق پول بانکها در اقتصاد بود. نظریه سوم نیز با عنوان نظریه واسطه‌گری مالی شناخته می‌شود، در این نظریه پول تنها به وسیله بانک مرکزی خلق می‌گردد و بانکها صرفاً به عنوان یک واسطه معرفی می‌شوند که قادر به خلق پول و اعتبار نیستند.

خلق گسترده پول توسط بانکهای تجاری پیامدهای بسیاری را در نظام سرمایه‌داری که مهد نظام بانکی متعارف است، ایجاد کرده است. از جمله آثار منفی این پدیده می‌توان به بی‌ثباتی اقتصادی (رکود و رونق)، بی‌ثباتی در عرضه پول، افزایش تمایلات تورمی، رشد اجباری، تخریب محیط زیست، استثمار کارگر، فساد فرآیند دموکراتیک، افزایش نابرابری و نقض عدالت، محرومیت اجتماعی، ورشکستگی بانکها، تحمیل بیمه سپرده، مخاطره اخلاقی، سرمایه‌گذاری بی‌فایده و حباب دارایی اشاره کرد. در رابطه با بی‌ثباتی اقتصادی، اقتصاددانان زیادی پس از بررسی چرخه‌های تجاری و روند افزایش کاهش در خلق اعتبار و عرضه پول دریافتند که خلق پول توسط بانکهای تجاری از عوامل اصلی چرخه‌های تجاری و بی‌ثباتی اقتصادی (رکود و رونق) است. در واقع این اقتصاددانان اعتقاد دارند که فرآیند خلق پول در سیستم اقتصادی موافق سیکل حرکت می‌کند و این در حالی است که اگر قرار باشد سیاستی در اقتصاد موثر واقع شود نیازمند آن است که حرکتی برخلاف سیکل داشته باشد.

یکی از مباحثی که در بحث بی‌ثباتی در عرضه پول می‌توان بدان اشاره کرد بحث فریدمن است به اعتقاد وی چون تقاضا تابعی از درآمد دائمی و معمولاً ثابت است لذا بی‌ثباتی در اقتصاد از طرف دولت و عرضه پول وارد می‌شود. در واقع اینطور می‌توان گفت که چون عرضه پول منجر به افزایش خلق پول می‌شود در نتیجه منجر به بروز بی‌ثباتی در اقتصاد می‌گردد. برخی از اقتصاددانان افزایش تمایلات تورمی و حباب دارایی را از آثار منفی خلق پول می‌دانند. چون زمانی که خلق پول اتفاق می‌افتد، این خلق پول وارد قسمت دارایی‌ها، همچون مسکن و سهام می‌شود و منجر به افزایش حباب‌گونه قیمت‌ها و در نهایت تلاطم‌های اقتصادی می‌گردد. برخی از طرفداران اصلاحات پولی نیز بر ناسازگاری خلق پول بانکی و توسعه پایدار زیست محیطی استدلال می‌کنند. به نظر آنها، زمانی که تقریباً تمام پول‌های در گردش محصول وام دارای بهره است، تولید کالاها و خدمات باید با رشد بیشتری افزایش یابد تا بهره‌های بدهی‌ها پرداخت شود. این امر منجر به ایجاد سطوح بالای استفاده از منابع و آلودگی گسترده محیط زیست می‌گردد. هرچند نوآوری‌های فناورانه تا حدی این روند را با افزایش بهره‌وری سهولت می‌بخشد. با این حال، در طول زمان، خلق پول بانکی بسیار بیش از افزایش بهره‌وری است که بتواند از تخریب محیط زیست جلوگیری کند. این امر بر ارتباط بین خلق پول و محیط زیست دلالت می‌کند. از این رو، خلق پول به عنوان بدهی، یک عامل توسعه ناپایدار است که باید از بین برود. اجازه دادن به بانکها برای خلق پول جدید از هیچ، نیز آنها را قادر می‌سازد که سود ویژه‌ای به دست آورند. بانکها پول را با بهره بالا به مشتریان خود وام می‌دهند، بدون اینکه خود بهره‌ای بپردازند سودی که از این کار به دست می‌آورند افزایش نابرابری و نقض عدالت را به دنبال دارد. برخی از

اقتصاددانان استدلال می‌کنند که خلق پول در بانک‌های تجاری با بهره همراه است و این پدیده، اثرات مخرب اجتماعی بر جای می‌گذارد. در واقع خلق پول‌های جدید با ایجاد بدهی بیشتر در جامعه همراه است. بدین‌سان، بدهکارها نقش قابل توجهی در ایجاد فقر و انتقال ثروت از فقیر به غنی و به کشورهای ثروتمند را بر عهده دارند. یکی دیگر از مواردی که باید بدان توجه داشت سود ویژه بانکی از قبل تعیین شده توسط بانک‌ها و سطح بالای بدهی عمومی است که اثر منفی قابل ملاحظه‌ای را بر اقتصاد واقعی می‌گذارد. نکته دیگر، بحث پیرامون مراجعه همزمان تمام سپرده‌گذاران به بانک برای دریافت پول است. در واقع در نظام ذخیره جزئی، اگر تمام سپرده‌گذاران برای دریافت پول خود به بانک مراجعه کنند، بانک‌ها قادر نیستند تمام مطالبات را برآورده سازند. بدین‌روی، ورشکستگی بانک‌ها محتمل خواهد بود. در واقع وام‌دهی و خلق پول به وسیله بانک‌ها به پرورش یک چرخه انفجاری و در نهایت، افزایش نرخ ورشکستگی بانک‌ها منجر می‌شود. علاوه بر این، بهره‌مندی رایگان از سپرده مشتریان بانک، در عمل به ریسک‌پذیری بیشتر بانک‌ها و پذیرش ریسک‌های ناخواسته همچون ریسک سرمایه‌گذاری و ریسک فعالیت بانکی کمک می‌کند. نتیجه ریسک‌پذیری بیشتر، افزایش احتمال وقوع بحران‌های بانکی همچون بحران بانک‌های اسکاندیناوی در اوایل دهه ۹۰ و بحران بانکی در آمریکا در خلال دهه ۹۰ است. خلق پول همچنین به شکل خطرناکی نظام سیاسی و دموکراتیک را تضعیف می‌کند. بنا بر اطلاعات مطرح شده در کمپین سازمان اصلاحات پولی (پول مثبت)، سی تا چهل نفر از اعضای هیات‌مدیره بانک‌های تجاری بزرگ انگلیس نفوذ مالی زیادی در اقتصاد مالی این کشور دارند. دلیل این امر آن است که «قدرت خرج» بانک‌های تجاری وابسته به دولت است. این ساختار به نظام سیاسی آسیب می‌رساند زیرا سودهای بانک‌های تجاری تا حدی برای حفظ امتیازات بانکداران است. ایرادات وارد شده به خلق پول در سیستم بانکداری متعارف باعث شد تا در دنیا سیستم‌های پولی جایگزین به منظور حذف خلق پول مطرح شوند. سیستم‌هایی همچون بانکداری محدود، بانکداری آزاد، قرض‌گیری مستقیم دولت از بانک‌ها (به جای انتشار اوراق قرضه) برای تامین مالی دولت، خلق پول توسط بانک مرکزی و قرار دادن آن در اختیار دولت برای تامین مخارج زیر بنایی، سیستم‌های پولی منطقه‌ای و شبکه گسترده‌ای از بانک‌های تعاونی.

در بین متفکران مسلمان در مسئله خلق پول دیدگاه‌های موافق و مخالف مختلفی مطرح شده است. به عنوان مثال شهید صدر در پاسخ به اینکه آیا بانک‌های اسلامی می‌توانند خلق اعتبار کنند؟ پاسخ مثبت می‌دهد، در واقع خلق پول نتیجه طبیعی الگوی پیشنهادی اوست، اما شهید صدر خلق پول نظام سرمایه‌داری را مجاز نمی‌داند. لذا از این جهت دیدگاه او جای تامل دارد. در این بحث می‌توان از رویکرد «کل‌گرایانه — غایت‌محور» برای بررسی و ارزیابی نهایی امکان خلق پول توسط نظام بانکی در نظام مالی اسلامی و تحلیل استدلال‌های متفکران غربی و متفکران اسلامی در مخالفت با سازوکار کنونی خلق پول نظام بانکی استفاده کرد. براساس این رویکرد، خلق پول هنگامی مجاز است که علاوه بر ناسازگار نبودن با ضوابط شرعی، اهداف و مقاصد نظام مالی اسلامی را نیز تامین نماید. بدین‌روی، دو دسته استدلال متفاوت در مخالفت با امکان خلق پول توسط نظام بانکی در نظام مالی اسلامی که مبتنی بر رویکرد «کل‌گرایانه — غایت‌محور» رایج در مطالعات اقتصاد اسلامی است، مورد توجه قرار می‌گیرد. یکی از این استدلال‌ها بر این مهم تاکید دارد که خلق پول توسط نظام بانکی منجر به نقض ضوابط شرعی و تحقق مشکلاتی همچون عدم ایفای تعهدات و اکل مال به باطل می‌شود و براساس استدلال دوم نیز گفته می‌شود که خلق پول توسط نظام بانکی مانع تحقق اهداف نظام مالی اسلامی مانند ثبات اقتصادی، عدالت اجتماعی، رشد اقتصادی و تثبیت قیمت‌ها است. لذا، با در نظر گرفتن مشکلات خلق پول برای رعایت ضوابط

شرعی و تحقق مقاصد شریعت اینطور می‌توان گفت که امکان خلق پول توسط نظام بانکی به شکل کنونی در نظام مالی اسلامی وجود ندارد.

دکتر حسین عیوضلو

تفاوت بسیار گسترده‌ای بین بانکداری بدون ربا با بانکداری اسلامی وجود دارد و نباید این دو مفهوم را معادل هم دانست. الزامات نقد منصفانه ایجاب می‌کند که در موضوع مورد بحث هم نظرات موافقین و هم نظرات مخالفین آورده شود و پیامدهای مثبت و منفی توأمان ذکر گردد. کینز جمله معروفی دارد که می‌گوید: اعتبار چون جاده‌ای است که قطار اقتصاد بر روی آن حرکت می‌کند. لذا این نکته باید در نظر گرفته شود که اگر بحث خلق اعتبار یا پول درون‌زا رخ ندهد نمی‌توان برای طرح‌های بلندمدت برنامه‌ریزی مشخصی داشت. پس این روند دارای مزایایی است که آثار مختلفی را به دنبال دارد به عنوان مثال با اتکا به این بحث است که یک کارخانه که در سال‌های آتی به درآمدزایی می‌رسد امکان پرداخت دستمزد پرسنل خود را در زمان حال دارد. در واقع این بحث را می‌توان در قالب یک صنعت یا تکنولوژی در نظر گرفت و اگر قرار بر نفی باشد باید کل این صنعت نیز نفی شود و این امری است که حتی توسط اقتصاددانان اسلامی نیز در سطح کلی صورت نگرفته‌است و آنها با کلیت خلق پول و ماهیت بانک مخالف نبوده‌اند. اینکه به صورت پیش‌فرض، فرض شود که خلق پول تنها برای منافع گروهی خاص است نمی‌تواند فرضی صحیح باشد زیرا تجربه بانکداری در دنیا چیز دیگری را نشان می‌دهد البته این حقیقت که در ساختار اقتصاد ایران به دلیل نبود و یا ضعف معیارهای کنترلی برخی مشکلات مصداق پیدا می‌کنند را نیز نمی‌توان کتمان کرد. معمولاً در کشور ما هنگام نقد و بررسی، بانک‌های تجاری مدنظر قرار می‌گیرند این در حالی است که در کشورهای دیگر همچون فرانسه و آمریکا انواع مختلفی از بانک‌ها وجود دارند که در سطوح تخصصی فعالیت می‌کنند مانند بانک‌هایی که در خدمت صنایع کوچک هستند و یا بانک‌هایی که به صورت ساختارمند از شرکت‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر حمایت می‌کنند. در حال حاضر در بانکداری متری در دنیا شاهد سنجش دقیق ریسک‌های سیستمی و جزئی، نظارت‌های دقیق و ایجاد روش‌های کنترلی برای مقابله با بی‌ثباتی‌ها هستیم. در این راستا می‌توان به ایجاد شورای ثبات مالی پس از بحران مالی ۲۰۰۸ اشاره کرد.

باید توجه داشت که استفاده از برخی عبارات کلی همچون اینکه بانک‌ها راه توسعه اقتصاد را بسته‌اند نمی‌تواند صحیح باشد در واقع باید دقت شود که عبارات به کار رفته در یک پژوهش جنبه قضاوتی به خود نگیرند. در بررسی مطالعات انجام شده و مقایسه بین آنها نیز باید مسئله بازه زمانی را مدنظر داشت به عنوان مثال می‌توان به بحث‌های مطرح شده در ۵۰ سال پیش توسط شهید صدر اشاره کرد زمانیکه مقوله بانکداری اسلامی در گام‌های نخستین خود به سر می‌برد. منطقی‌تر در صورتیکه شخصیتی همچون شهید صدر اکنون در قید حیات بود دفاعیات قویتری را ارائه می‌داد و چند برابر ادبیات تولید شده قبلی محتویات جدید و بروز تولید می‌کرد. یکی دیگر از نکاتی که در بحث‌های مربوط به بانکداری اسلامی باید مورد توجه قرار گیرد توجه به نظرات مراجع است مثلاً برخی از مراجع شورای نگهبان ماهیت بانک را به ماهوی بانک تحلیل می‌کنند و ماهیت بانک را در بستر عقود بانکی قرار نمی‌دهند لذا توجه به نظرات غنی مراجع در این حوزه امری مهم است که نباید به صرف اتکا به کتاب‌ها و منابع چاپ شده مورد غفلت قرار گیرد.

دکتر پویا جبل عاملی

یکی از مواردی که در این پژوهش به چشم می‌خورد وجود ناسازگاری در استدلال‌های آورده شده و همچنین عدم رعایت توازن و تعادل در بررسی نگرش‌های مطرح شده در این حوزه است. مواردی همچون بررسی ارتباط خلق پول با برخی عوامل همچون پدیده محیط زیست سخت و مشکل به نظر می‌رسد هر چند این ادعا وجود دارد که برخی از محققین این ارتباط را با استدلالی همچون اینکه در سیستم بانکی رشد اقتصادی بیش از ظرفیت است و همین امر منجر به فشار بر روی منابع و متعاقباً محیط زیست می‌شود مورد بررسی قرار دادند.

ادبیات بسیار گسترده‌ای در ارتباط با اهمیت نظام مالی فعلی وجود دارد که همگی موکد نقش این نظام در پیشرفت جامعه بشری است. در واقع نظام مالی فعلی یکی از موتورهای توسعه اقتصادی محسوب می‌شود. هرچند که در صورت پیمودن این مسیر به طرق دیگر شاید پیشرفت و مطلوبیت بیشتری می‌توانست ایجاد شود ولی این تنها ادعایی است که عینیت بیرونی برای آن نمی‌توان یافت. بانک کسب و کاری است که تولیدی ندارد و در حوزه ارائه خدمات فعالیت می‌کند. در واقع باید توجه داشت که لزومی به تولید برای اینکه اکل مال به باطل صورت نگیرد وجود ندارد و این امر در مورد بانک‌ها با این استدلال که بانک‌ها بدهی ایجاد می‌کنند و چیزی را می‌فروشند که مالک آن نیستند نمی‌تواند مصداق پیدا کند. پذیرش این استدلال که عدم ایفای تعهدات با موازین شرعی ناسازگار است جای تامل دارد زیرا این مسئله تنها مختص به سیستم بانکی نیست. اگر این استدلال که در یک مورد حدی تمام سپرده‌گذاران جهت برداشت سپرده به بانک مراجعه کنند، بانک نمی‌تواند به تعهدات خود عمل کند مورد پذیرش واقع شود و این امر بخواهد با موازین شرعی ناسازگار باشد، این مسئله برای بیمه نیز باید مصداق پیدا کند زیرا همین شرایط در صورت خسارت دیدن همه بیمه‌شوندگان و مراجعه توأمان همه آنها به بیمه قابل تصور است.

یکی از مواردی که اشاره بدان ضروری به نظر می‌رسد عدم نیاز به وجود بانک مرکزی در مکتب اتریشی است زیرا براساس این مکتب پول در خود بانک ایجاد می‌شود، در واقع در بانکداری آزاد و در این مکتب دست بانک‌ها برای خلق پول بیشتر باز است. مورد دیگری که باید بدان توجه داشت پیرامون بحث فریدمن است اینکه با بهره‌گیری از نظریات فریدمن بی‌ثباتی اقتصادی، منتهج از خلق پول دانسته شود جای تامل دارد. در واقع از منظر فریدمن یکی از مشکلات دهه ۳۰ کمبود پول بوده نه اینکه بی‌ثباتی اقتصادی به دلیل خلق پول سیستم بانکی واقع شده‌است. بانک کسب و کاری است که به واسطه ارائه خدمات با ریسک‌هایی همچون ریسک بازار، ریسک نقدینگی و ... مواجه است و به واسطه فعالیت‌هایش و نه به واسطه خلق پول کسب سود می‌کند. لذا این نگاه که فقر، فساد و مواردی از این دست ناشی از خلق پول بانک است نمی‌تواند برداشتی منصفانه و عادلانه باشد.

فهرست گزارش‌های پژوهشی

عنوان	کد گزارش	نویسنده / نویسندگان
۱۳۹۶		
امکان‌سنجی تعمیم عقد مضاربه به تمام فعالیت‌های تجاری (گزارش تفصیلی جلسه نوزدهم نشست نقد)	MBRI-SR-96008	
سامان‌دهی نرخ بهره سیاستی در سیاست‌گذاری پولی و تحلیل آن از منظر اسلامی	MBRI-PN-96007	حسین میثمی، کامران ندری
بررسی ابعاد فقهی سپرده‌پذیری سرمایه‌گذاری مدت‌دار بانکی	MBRI-PP-96006	وهاب قلیچ
عوامل موثر بر هزینه مالی بنگاه‌های تولیدی	MBRI-PN-96005	سجاد ابراهیمی، سیدعلی مدنی زاده، امینه محمودزاده
شناسایی منحنی فیلیپس سازگار با اقتصاد ایران	MBRI-PN-96004	مریم همتی
واکاوی ظرفیت تأمین مالی مغفول به پشتوانه وثایق منقول در شبکه بانکی	MBRI-PN-96003	زهرا خوشنود، مرضیه اسفندیاری
تأمین مالی پایدار و سودآوری بانک	MBRI-PN-96002	مهشید شاهچرا، ماندانا طاهری
بررسی تجربه کشورها در تدوین سند راهبردی بانکداری اسلامی	MBRI-RP-96001	لیلا محرابی، رسول خوانساری
۱۳۹۵		
شواهدی از رفتار قیمت‌گذاری در نرخ‌های تورم پایین و بالا	MBRI-RR-95017	سعید بیات
الگوی رفتاری سپر سرمایه قانونی بانک‌ها	MBRI-PP-95016	زهرا خوشنود، مرضیه اسفندیاری
بروزرسانی جعبه ابزار پیش‌بینی تورم	MBRI-RR-95015	محمد حسین رضایی
طراحی سیستم هشدار سریع در شبکه بانکی کشور	MBRI-PP-95014	اعظم احمدیان، هادی حیدری
تبیین ظرفیت ابزارهای مالی اسلامی در تأمین مالی طرح‌های غیرانتفاعی	MBRI-PP-95013	وهاب قلیچ
آثار بی‌ثباتی بازار ارز بر بازدهی شبکه بانکی ایران	MBRI-PP-95012	محمدولی پور پاشاه و محمد ارباب‌افزلی
رتبه‌بندی مؤسسات مالی اسلامی برتر جهان در سال ۲۰۱۵	MBRI-TR-95011	لیلا محرابی
فرصت‌ها و چالش‌های کارت اعتباری بین‌المللی در نظام بانکی ایران	MBRI-PN-95010	رسول خوانساری
ارکان اصلاحات نهادی لازم برای نهادینه‌سازی ثبات بخش مالی	MBRI-PP-95009	علی بهادر
واکاوی ابعاد حقوقی سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت بانکی ایران	MBRI-PP-95008	زهرا خوشنود
صورت‌های مالی لازم‌الاجرای بانک‌های ایران: تقابل قانون با استاندارد یا همزیستی مسالمت‌آمیز؟	MBRI-RR-95007	کارگروه مطالعاتی IFRS در صنعت بانکداری
چارچوب گزارش‌گری مالی بانک‌های ایران	MBRI-RR-95006	کارگروه مطالعاتی IFRS در صنعت بانکداری
جایگاه مؤسسات اعتباری و واسطه‌گری مالی غیربانکی در نظام مالی	MBRI-RR-95005	مهرداد سپهوند
موانع حذف ربا از نظام بانکی ایران و ارائه راهکارهای اصلاحی	MBRI-RR-95004	فرشته ملاکریمی، وهاب قلیچ
سازوکار مدیریت نرخ‌های سود در چارچوب سیاست پولی	MBRI-PP-95003	اکبر کمیجانی، حمید زمان‌زاده، علی بهادر
صورت عملکرد سپرده‌های سرمایه‌گذاری: ارتقای پاسخگویی در مدل کسب و کار بانکداری بدون ربا، همگرا با IFRS	MBRI-PP-95002	احمد بدری
لزوم اصلاحات ساختاری پایدارکننده نرخ تورم تک‌رقمی در شبکه بانکی	MBRI-PN-95001	علی بهادر
۱۳۹۴		
آسیب‌شناسی اوراق مشارکت بانک مرکزی از دیدگاه فقهی-اقتصادی	MBRI-PN-94025	حسین میثمی
مدیریت بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی: پیش‌شرط تحقق نرخ تورم تک‌رقمی	MBRI-PN-94024	مریم همتی
کاستی‌های بازارهای مالی ایران و ثبات قیمتی	MBRI-PN-94023	علی بهادر
کلان‌نگاری بانکداری سایه‌ای در ایران	MBRI-PN-94022	محمد ارباب‌افزلی، مهشید شاهچرا، ماندانا طاهری
مسیر آتی نظام مالی: بانک محور یا بازار محور	MBRI-RR-94021	زهرا خوشنود
آثار مؤلفه‌های بخش حقیقی و رشد قیمت دارایی‌ها در مطالبات غیرجاری بانک‌ها	MBRI-PN-94020	حسین باستانزاد، محمدولی پور پاشا، هادی حیدری
شاخص‌سازی قیمت‌های تجارت خارجی ایران	MBRI-RP-94019	سجاد ابراهیمی
طراحی اوراق بهادار اسلامی تورم‌پیوند در نظام مالی ایران	MBRI-PN-94018	رسول خوانساری و امیر حسین اعتصامی
شمول مالی در ایران: مقایسه‌ای بر اساس معیارهای پایه‌ای گروه ۲۰	MBRI-PN-94017	مجید عینیان
نقد و بررسی پیش‌نویس طرح قانون عملیات بانکی بدون ربا	MBRI-SR-94016	
تحلیل سازوکار تعدیل نسبت کفایت سرمایه در دوره‌های رکود و رونق	MBRI-PN-94015	زهرا خوشنود، مرضیه اسفندیاری
نقش اوراق بهادار اسلامی در تأمین کسری بودجه دولتی	MBRI-PP-94014	وهاب قلیچ

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

عنوان	کد گزارش	نویسنده / نویسندگان
حکمرانی شرکتی در نظام‌های بانکی منتخب و نقش بانک‌های مرکزی	MBRI-RR-94013	مهرداد سپه‌وند، حمید قنبری، امین جعفری، لیلا محرابی
طراحی ابزارهای اسلامی جهت ارائه تسهیلات قاعده‌مند توسط بانک مرکزی	MBRI-PN-94012	حسین میثمی، حسین توکلیان
صورت عملکرد سپرده‌های سرمایه‌گذاری: ارتقای پاسخگویی در مدل کسب و کار بانکداری بدون ربا، همگرا با IFRS	MBRI-PP-94011	احمد بدری
قواعد مالی و هدف‌گذاری تورمی	MBRI-PN-94010	ژاله زارعی
عملیات بازار باز در بانکداری مرکزی نوین و تحلیل آن از منظر فقهی	MBRI-RR-94009	حسین میثمی
عوامل موثر بر تحقق سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در نظام بانکی	MBRI-PN-94008	وهاب قلیچ و رسول خوانساری
ناختمایی عملیات بازار باز	MBRI-WP-94007	پیر پائولو بنینو، سالواتور نیستیکو
برآورد ارزش خدمات خانگی کشور با تأکید بر خدمات زنان خانه‌دار	MBRI-RR-94006	ابوالفضل خاوری نژاد
افق زمانی گذار به تورم تک‌رقمی پایدار در سایه سیاست پولی و ارزی	MBRI-PN-94005	حمید زمان‌زاده
برگزیدگان حوزه‌های مختلف بانکداری مرکزی در سال ۲۰۱۴	MBRI-TR-94004	ژاله زارعی و ایلناز ابراهیمی
نظام‌های ارزی: دسته بندی، شناسایی و آثار اقتصادی	MBRI-RP-94003	علی بهادر
قدرت قانونی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	MBRI-WP-94002	زهرا خوشنود، پی‌یر ای. بوتلز
معرفی یک شاخص شرایط پولی جدید برای اقتصاد ایران	MBRI-WP-94001	مریم همتی، رضا بوستانی
۱۳۹۳		
عوامل موثر بر بهره‌مندی از وام و شکل‌گیری تقاضا برای وام در خانوارهای شهری	MBRI-RR-93042	فرهاد نیلی و مرضیه اسفندیاری
ساختار هزینه‌های نگاه‌ها و تقاضا برای منابع مالی	MBRI-PN-93041	فرهاد نیلی و امینه محمودزاده
رتبه‌بندی موسسات مالی اسلامی برتر جهان در سال ۲۰۱۴	MBRI-TR-93040	لیلا محرابی
تحلیل پویایی‌های تورم و رشد اقتصادی در ایران	MBRI-PN-93039	سیدعلی مدنی زاده، هومن کرمی، سعید بیات
بررسی آمار و اطلاعات حوزه تأمین مالی	MBRI-PN-93038	مجید عینیان، امینه محمودزاده
ارزیابی ساختار ترازنامه و واسطه‌گری مالی شبکه بانکی کشور	MBRI-PN-93037	مهشید شاهچرا و ماندانا طاهری
چارچوبی برای اصلاح سیاست‌گذاری پولی در ایران	MBRI-PP-93036	سید احمد رضا جلالی نائینی و محمدامین نادریان
قواعد مالی و پیاده‌سازی آن در ایران	MBRI-PP-93035	ژاله زارعی
گزارش ادواری «چشم‌انداز کوتاه‌مدت اقتصاد کلان ایران» دی ماه ۱۳۹۳	MBRI-PR-93034	حمید زمان زاده
گزارش ماهانه پیش‌بینی تورم، دی ماه ۱۳۹۳	MBRI-PR-93033	سیدعلی مدنی زاده، سعید بیات، هومن کرمی
رهنگاشت بانکداری مرکزی ایران در افق میان‌مدت	MBRI-PP-93032	حمید زمان‌زاده، مریم همتی و حسین توکلیان
تجربه شبلی، ترکیه و برزیل در بازنگری چارچوب سیاست پولی	MBRI-PN-93031	ایلناز ابراهیمی
تنگنای اعتباری از شواهد خرد تا پیامدهای کلان	MBRI-PP-93030	فرهاد نیلی و امینه محمودزاده
صکوک بیع دین به عنوان ابزار سیاست پولی	MBRI-PN-93029	حسین میثمی
رکود تورمی و راهکارهای خروج	MBRI-PP-93028	محمدحسین رحمتی و سیدعلی مدنی‌زاده
رکود تورمی در ایران: نظم‌های آماری و عوامل آن	MBRI-PP-93027	محمدحسین رحمتی، سیدعلی مدنی‌زاده، فاطمه نجفی
مدیریت نرخ ارز تحت نظام ارزی خزنده در کریدور	MBRI-PP-93026	حمید زمان زاده، علی بهادر، حسین باستانزاد، حسین توکلیان
مطالبات غیرجاری یا دارایی‌های مسموم بانک‌ها	MBRI-PP-93025	فرهاد نیلی و امینه محمودزاده
گزارش ادواری «چشم‌انداز کوتاه‌مدت اقتصاد کلان ایران» (آبان‌ماه ۱۳۹۳)	MBRI-PR-93024	حمید زمان زاده
گزارش فصلی متغیرهای اقتصاد کلان (تابستان ۱۳۹۳)	MBRI-PR-93023	دکتر سیدعلی مدنی زاده، دکتر رامین مجاب، سجاد ابراهیمی، سعید بیات، مجید عینیان، هومن کرمی
گزارش ماهانه پیش‌بینی تورم (آبان‌ماه ۱۳۹۳)	MBRI-PR-93022	دکتر سیدعلی مدنی زاده، سعید بیات، هومن کرمی
گزارش فصلی تولید صنعتی ایران (تابستان ۱۳۹۳)	MBRI-PR-93021	سجاد ابراهیمی
شکست بازار اعتبارات	MBRI-PP-93020	فرهاد نیلی و امینه محمودزاده
سیستم حسابهای ادغام شده محیط زیستی و اقتصادی ایران (حساب اقماري محیط زیست ایران (SEEAIRAN))	MBRI-RR-93019	ابوالفضل خاوری نژاد
بررسی اثرات دور اول و دوم تحولات اقتصاد کلان بر ترازنامه بانک‌ها	MBRI-PN-93018	هادی حیدری
گواهی سپرده مدت‌دار سرمایه‌گذاری خاص: کاستی‌ها و راه‌حل‌ها	MBRI-PN-93017	رسول خوانساری، ماندانا طاهری، حمید زمان‌زاده
پیش‌بینی تورم ایران با استفاده از منحنی فیلیپس	MBRI-WP-93016	سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی
چرخه‌های تجاری و اعتباری	MBRI-PP-93015	فرهاد نیلی و امینه محمودزاده
ارتباط پول و قیمت؛ با تمرکز بر اجزای شاخص قیمت مصرف‌کننده	MBRI-PP-93014	رامین مجاب

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

عنوان	کد گزارش	نویسنده / نویسندگان
ارزیابی پویایی صنعت بانکداری ایران با تأکید بر رقابت پذیری	MBRI-PN-93013	اعظم احمدیان
هدف گذاری تورم؛ لزوم اعمال و پیش شرط های اساسی	MBRI-PN-93012	ایلناز ابراهیمی
ضرورت بازسازی چارچوب ارتباطی بانک مرکزی	MBRI-PP-93011	مریم همتی
کنترل اثرات ناپایداری و شکست ساختاری تورم با مدل های غیر خطی و زمان متغیر	MBRI-WP-93010	سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی
راهکاری در جهت تقویت رعایت اصول شریعت در قراردادهای بانکی	MBRI-PN-93009	وهاب قلیچ و فرشته ملاکریمی
ارزیابی سرمایه بانک ها بر اساس استانداردهای بین المللی	MBRI-PN-93008	زهرا خوشنود و مرضیه اسفندیاری
پیش بینی تورم ایران با استفاده از عوامل مشترک اجزای شاخص قیمت کالاها و خدمات	MBRI-WP-93007	سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی
وضعیت صنایع در دوره های رونق و رکود	MBRI-PN-93006	مجید عینیان
ارزیابی وضعیت مطالبات غیر جاری در نظام بانکی ایران و مقایسه آن با سایر کشورها	MBRI-PN-93005	لیلا محرابی
معرفی روش های تأمین مالی اسلامی در کشورهای مختلف	MBRI-PN-93004	لیلا محرابی
سپر سرمایه مخالف چرخه سندی از جمله اسناد توافق نامه سرمایه بال سه	MBRI-PP-93003	زهرا خوشنود
آسیب شناسی بازار بین بانکی ریالی در ایران با تأکید بر ابعاد فقهی	MBRI-PP-93002	رسول خوانساری
اثر پسماند جانشینی پول در ایران	MBRI-RR-93001	سامان قادری
۱۳۹۲		
ضرورت بازسازی چارچوب ارتباطی بانک مرکزی	MBRI-9228	مریم همتی
استقلال بانک مرکزی؛ گام نخست در پیشبرد اهداف سیاست گذاری پولی	MBRI-9227	مریم همتی
تأثیر نوسانات متغیرهای کلان اقتصادی بر مطالبات غیر جاری بخش بانکی؛ رهیافت اقتصادسنجی	MBRI-9226	حامد عادلی نیک
اثرات پویای حجم کل بدهی ها بر بخش واقعی اقتصاد ایران (۱۳۹۰-۱۳۶۰) و ارزیابی آن به عنوان سازوکار هشداردهنده وقوع بحران مالی	MBRI-9225	احمدعلی رضایی
ارزیابی عملکرد بانک ها در سبد دارایی، بدهی، سود و زیان در سال های ۱۳۹۱-۱۳۹۲	MBRI-9224	اعظم احمدیان
تحلیل سهم از بازار بانک ها (۱۳۹۱-۱۳۹۰)	MBRI-9223	اعظم احمدیان
ارزیابی شاخص های سلامت بانکی، در بانک های ایران (۱۳۹۱-۱۳۹۰)	MBRI-9222	اعظم احمدیان
تجربه بانک های توسعه ای در بحران اقتصادی جهان و تحولات پس انداز و سرمایه گذاری در اقتصاد جهانی	MBRI-9221	لیلا محرابی
وضعیت آماری موسسات مالی اسلامی برتر در جهان (با تأکید بر نقش بانک های ایرانی)	MBRI-9220	وهاب قلیچ، لیلا محرابی
پایداری تورم و عوامل موثر بر آن در اقتصاد ایران	MBRI-9219	حجت تقی لو
مالیات تورمی در ترازوی عدالت	MBRI-9217	دکتر محمد اسماعیل توسلی و وهاب قلیچ
مدیریت ثروت اسلامی	MBRI-9216	رسول خوانساری، رضا یارمحمدی
بررسی دیدگاه های فقهی پیرامون مسأله جبران کاهش ارزش پول	MBRI-9215	فرشته ملاکریمی
تحلیل عاملی نسبت های مالی بنگاه های صنعتی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران	MBRI-9214	ماندانا طاهری، فرهاد نیلی
صکوک کوتاه مدت و کاربردهای آن در بانکداری و مالی اسلامی	MBRI-9213	رسول خوانساری، حسین میثمی، لیلا محرابی
جعبه ابزار پیش بینی تورم در اقتصاد ایران	MBRI-9212	سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی
محاسبه سود قطعی سپرده گذاران در بانکداری بدون ربا	MBRI-9211	حسین میثمی
ارزیابی عملکرد صنعت بانکداری در ایران (مقایسه سال های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰)	MBRI-9210	اعظم احمدیان
نگاهی به چارچوب قانونی، نهادی و نظارتی ورشکستگی بانک	MBRI-9209	حمید قنبری
تحلیل شاخص های عملکرد شبکه بانکی در تأمین مالی تولید	MBRI-9208	اعظم احمدیان
بسترهای تشکیل منطقه بهینه پولی بین کشورهای سازمان همکاری اقتصادی (اگو)	MBRI-9207	مصعب عبدالهی آرائی
حاکمیت شرکتی، نظارت و مقررات احتیاطی در موسسات مالی اسلامی: گزارش پنجمین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9206	حسین میثمی
استانداردهای حسابداری و حسابرسی در موسسات مالی اسلامی: گزارش چهارمین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9205	وهاب قلیچ
مدیریت دارایی و بدهی در بانک های اسلامی: گزارش سومین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9204	لیلا محرابی
مدیریت ریسک در بانک های اسلامی: گزارش دومین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9203	رسول خوانساری
اصول و مقررات شرعی در معاملات و تأمین مالی: گزارش اولین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9202	فرشته ملاکریمی
تورم و جبران کاهش ارزش پول از دیدگاه اسلامی: گزارش هفتمین جلسه نقد پژوهش های بانکداری و مالی اسلامی	MBRI-9201	حسین میثمی
۱۳۹۱		
پولی کردن کسری بودجه از منظر اقتصاد اسلامی: گزارش ششمین جلسه نقد پژوهش های بانکداری و مالی اسلامی	MBRI-9111	حسین میثمی

عنوان	کد گزارش	نویسنده / نویسندگان
مجموعه روایات ربا(بخش اول)	MBRI-9110	فرشته ملاکریمی
بررسی فقهی و حقوقی وثایق بانکی	MBRI-9109	فرشته ملاکریمی
عوامل مؤثر بر استفاده خانوارهای شهری از انواع خدمات مالی	MBRI-9108	فرهاد نیلی و مرضیه اسفندیاری
ضرورت معرفی رهنمود جدیدی در مدیریت ریسک نقدینگی با توجه به تحولات سیستم مالی در ایران	MBRI-9107	زهره خوشنود
ساختار بانکداری اسلامی در کشورهای اسلامی: نمونه موردی کشور مالزی	MBRI-9106	لیلا محرابی
مفهوم‌شناسی ربا و بهره	MBRI-9105	حسین میثمی
تورق چیست؟	MBRI-9104	وهاب قلیچ
چشم‌انداز اقتصاد اسلامی بر بحران مالی جهانی	MBRI-9103	لیلا محرابی
وضعیت بانکداری اسلامی در کشورهای منطقه MENA	MBRI-9102	لیلا محرابی
بحران یورو؛ ریشه‌های پیدایش و سناریوهای آینده	MBRI-9101	ایلناز ابراهیمی
۱۳۹۰		
عملیات بازار باز در چارچوب بانکداری بدون ربا (تابستان ۱۳۹۰)	MBRI-9008	حسین قضاوی، حسین بازمحمدی
کتاب‌شناسی اقتصاد ریاضی (پاییز ۱۳۹۰)	MBRI-9007	فرهاد نیلی
برآورد قدرت بازاری در شبکه بانک‌های دولتی ایران (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9006	سید صفدر حسینی
جنبه‌های اساسی تغییر واحد پول ملی؛ تجربه ونزوئلا (تابستان ۱۳۹۰)	MBRI-9005	ابوالفضل اکرمی، پیمان قربانی
اصول اساسی اثربخشی نظام‌های بیمه سپرده (تابستان ۱۳۹۰)	MBRI-9004	حسین معصومی، محمد روشن‌دل
ساز و کارهای تأمین مالی شرکت‌های کوچک و متوسط (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9003	زهره سلطانی، زهره خوشنود، طاهره اکبری آلاشتی
بانکداری اخلاقی در جهان (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9002	وهاب قلیچ
مالیات تورمی دلار (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9001	حسین قضاوی
۱۳۸۹		
بورس اوراق بهادار در ایران و برخی کشورهای منتخب	MBRI-8911	علی حسن‌زاده، اعظم احمدیان
قانون بانک مرکزی فدراسیون روسیه	MBRI-8910	امیر حسین امین آزاد، حسین معصومی
سیاست‌های پولی و قیمت نفت	MBRI-8909	مهدی منجمی
مدیریت نقدینگی وجوه نقد صندوق شعب با استفاده از مدل انتشار	MBRI-8908	هادی حیدری، زهرا زواریان، ایمان نوربخش
مصوبه تشکیل مراکز خدمات سرمایه‌گذاری استانی	MBRI-8907	لیلا محرابی
بررسی برنامه پنجم توسعه کشور	MBRI-8906	مهندسید شاهچرا
آیین‌نامه اجرایی حمایت از صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی	MBRI-8905	طاهره اکبری آلاشتی
اثر خارجی بحران های مالی آمریکا و انگلستان بر دیگر نقاط جهان	MBRI-8904	ترانگ بوی، تامیم بایومی، مترجم: سوفی بیگلری
نقش بوآن در موفقیت تجاری چین	MBRI-8903	پرستو شجری
ادوار تجاری و آزمون علیت گرنجر	MBRI-8902	مجید صامتی، سعید دائی کریم زاده، لیلا نیلفروشان
امکان‌سنجی فقهی-اقتصادی استفاده از نهاد وقف در تأمین مالی خرد اسلامی	MBRI-8901	حسین میثمی، محسن عبدالهی، مهدی قائمی‌اصل

پژوهشکده پولی و بانکی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تهران: میدان آرژانتین، ابتدای بزرگراه آفریقا، پلاک ۱۰
کدپستی: ۱۵۱۴۹۴۷۱۱۱ صندوق پستی: ۷۹۴۹-۱۵۸۷۵

www.mbri.ac.ir